

Úžasný příběh naplněný
nostalgií a zatížený dlouho
potlačovanou vinou.
The Sunday Times

PETER MAY

ÚTĚK

HOST

PETER MAY

Útěk

PETER MAY

ÚTĚK

BRNO 2016

RUNAWAY © Peter May, 2015
Translation © Filip Drlík, 2016
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2016 (elektronické vydání)
ISBN 978-80-7491-596-3 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7491-598-7 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7491-675-5 (Formát MobiPocket)

Věnováno Janis

*Už dávno bylo předurčeno, co se má stát.
Nepřestal osud perem dobré i zlé psát.
Marně se rmoutíš, marně se též namáháš.
Je předurčeno, co se s námi musí stát.*

OMAR CHAJJÁM
ČTYŘVERŠÍ

PROLOG

Londýn

Probouzí se zalitý studeným potem ze sna protkaného temnotou a krví. Strávil celý život pod cizí identitou v cizí zemi a právě teď neví, kým je. Ví jen, že chřadne příliš brzy. Kvůli ztracené lásce promarnil život; protekl mu mezi prsty v pouhém okamžiku.

Tři týdny po návratu k těmto břehům mu připadají jako nejdelší období v jeho životě. Je zvláštní, že bolest a strach roztahují čas do nepředstavitelných vzdáleností, zatímco pouť za štěstím končí ještě dřív, než začne. Z dávno zapomenuté minulosti, ztracené v křídovém prachu a teplém mléce, vyvstává pocit relativity času. Na minutu položíte dlaň na rozpálenou plotnu, a připadá vám, že uplynula hodina. Povídate si hodinu s krásnou dívkou, a máte pocit, že mluvíte teprve minutu.

Přijel na lodi. Trajektem z Calais. Cesta mu připomněla, jak kdysi vedl svůj člun těžkou jarní mlhou k cizímu břehu. Když přistoupil k pasové kontrole a policista otevřel jeho pas, téměř se mu zastavilo srdce. Ale muž za přepážkou doklad jen proletěl očima. Jistě, už po něm nikdo nepátrá. Po tolika letech rozhodně ne. Bledý zpocený stařec prošel

kontrolou a nikdo mu nevěnoval zvláštní pozornost. Už ví, kým je. Právě teď a tady je cizincem.

V malé špinavé garsonce je tma a horko. Záclony zastírají světla města a neutuchající hukot nočního provozu, který proniká i do jeho snů. V přítmi pokoje se pomalu začínou rýsovat stíny. Poprvé si uvědomí, že ho něco probudilo. Jakýsi šestý smysl ho zničehonic varuje, že v místnosti je ještě někdo jiný.

Polekaně si sedá. „Kdo je tam?“

Na okamžik zavládne ticho.

Potom se z temnoty vynoří slova, která mu na hlavě přístávají jako tlumené rány boxerských rukavic. „Klid, starý příteli. Je na čase si promluvit,“ zazní jemně, téměř konejšivě.

Okamžitě si uvědomí, kdo před ním stojí. „Jak jsi mě našel?“

Slyší, jak se muž usmívá.

Hlas se ozývá znovu, tentokrát povýšeně a káravě. „Simone, Simone. Nebylo nic jednoduššího, než tě sem sledovat poté, co jsi odešel z kavárny.“ Nadechne se. „Jak se ti sakra povedlo schovávat se tak dlouho?“

„Co chceš? Copak jsem se nevyjádřil dost jasně?“

„Naprosto jasně.“

„Tak o čem chceš teda mluvit?“

Ze stínů se oddělí postava a náhle se nad ním skloní. „O smrti. Samozřejmě.“

Simon pohyb téměř nevidí, ale dobře ho slyší. Šustění bavlny o hedvábi. A pak měkký chladný dotek smyčky ovíjené kolem jeho krku. Utahuje se nečekaně rychle a prudce. Nestihne vykřiknout. Popadne útočnicka za zápěstí, hned si však uvědomí, že není dost silný na to, aby ho zastavil. Ale nehodlá se vzdát jen tak. Kvůli tomu se nevrátil. Veškerá

jeho síla z něj však velice rychle vyprchává. Soustředí se na tvář pouhých pár centimetrů od svého obličej. Všechno tlumené světlo z místnosti se hromadí v očích, které mu dřív byly tak známé. Nyní jsou kruté a plné nenávisti. Cítí na své tváři dech svého kata, závan věčnosti. Potom přichází černo a navždy zháší světlo a život.

Vrah pomalu pouští bezvládné tělo zpět na postel. Stařec ky křehké, ale ztěžklé smrtí. Cvaknutí je ve tmě téměř ohlušující a náhlý příval světla dopadajícího s mrtvým mužem na postel je téměř omračující.

Ruce v latexových rukavicích rozbalují srolované plátno a rozprostírají ho na teplé prostěradlo. Světlo se odráží od pětice lesklých sterilních skalpelů. Simon má za chvíli na levém předloktí vyhrnutý rukáv noční košile. Muž vybírá jeden ze skalpelů. Postupuje s neochvějnou jistotou člověka, který ví, že nemusí nikam spěchat.

Opatrně a velice zručně a obratně začíná odřezávat a stahovat kůži z předloktí. Postel netřísní téměř žádná krev. Srdce se jí totiž už před nějakou dobou přestalo snažit vhnět do Simonova rychle chladnoucího těla.

2015

PRVNÍ KAPITOLA

Glasgow

I

Jack vystoupil z autobusu skoro na konci Battlefield Road a s neblahou předtuchou zvedl hlavu k potměšlé obloze. Zahleděl se na zlověstnou siluetu kouřem zašlé Nemocnice královny Viktorie shlížející z kopce na bitevní pole, na němž Jakub I. Stuart kdysi porazil Marii Stuartovnu. Z nevysvětlitelných důvodů mu přeběhl mráz po zádech.

Věděl, že už nemusí chodit o holi. Byl opět skoro v plné síle a jeho prognóza po slabším infarktu byla podle lékařů dobrá. Předepsali mu dietu, která mu pomohla snížit hladinu cholesterolu, a řekli, že každodenní procházky mu prospějí víc než hodina v posilovně.

Zvykl si však na svou hůl jako na dlouholetou společnici. Vychutnával si uklidňující, spolehlivý dotek měděné hlavičky, sovy stočené v jeho dlani. Byla stálá — na rozdíl od všeho ostatního v jeho životě.

Stará škola v Queen's Parku nadobro zmizela; byla opuštěna, pak ji poničil požár a nakonec ji město nechalo srovnat se zemí. V útrobách Battlefield Rest, budovy se zelenými a béžovými dlaždicemi a hodinovou

vízkou, už nebyl otevřený kiosek s novinami a nestála tam čekárna u tramvajové zastávky, ale italská restaurace. Langside Library, poslední knihovna postavená z Carnegieho fondu, vybudovaná z červených pískovcových cihel, tok času ustála. Na rozdíl od Nemocnice královny Viktorie, která byla pro Jacka místem raných i nedávných vzpomínek. Brzy ji zavřou a její provoz nahradí nová Fakultní nemocnice královny Alžběty.

U Viktorie mu v dětství trhali krční a nosní mandle. Ještě si dokázal vybavit gumový zápach kyslíkové masky, kterou mu na operačním sále přiložili na obličej, aby ho uspali. Vzpomněl si i na pruh světla pod dveřmi do pokoje a na záhadné stíny procházející se po chodbě za nimi, jako zlí démoni sužující jeho mladistvou představivost.

Když však vstoupil do vestibulu s omšelými zelenými stěnami a ucítil tíživý zápach antiseptik, zcela jasně se mu vybavila vzpomínka na matčinu smrt.

Během těch ponurých zimních večerů, které strávil u jejího lůžka, ji občas zastihl zoufalou, jindy téměř v kómatu a jednou ležící ve vlastních výkalech. A při jedné večerní návštěvě našel její postel prázdnou. Staniční sestra mu vysvětlila, že jeho matku převezli do jiné budovy.

Chvíli mu trvalo, než ji našel. Když se mu to podařilo, měl pocit, že se octl na divadelním jevišti připraveném k hrůznému rozuzlení děje. Obrovský prostor oddělení z viktoriánských časů, nahodile uspořádaná lůžka a zástěny, mdlé osvětlení utopené ve tmě. Vyděšená nářkem a občasnými výkřiky neviditelných pacientů sevřela matka jeho ruku a zašeptala: „Převezli mě sem, abych tady umřela.“ Dodala: „Nechci umřít sama.“

Seděl u ní tak dlouho, jak mu dovolili. Po skončení návštěvní doby mu řekli, že musí odejít. Chtěla, aby zůstal s ní. Když se za ní naposledy ohlédl, spatřil v jejích očích strach.

Druhý den ráno k němu domů přišel policista. V nemocnici ztratili jeho číslo — jako vždy, nehledě na to, kolikrát jim ho dal. Jeho matka zemřela v noci. Sama, přesně tak, jak se bála, a Jacka přepadl neodbytný pocit viny, který ho nikdy úplně neopustil.

Doslechl se, že Maurie dostal rakovinu, ale celé roky ho neviděl. Když se od rabína po telefonu dozvěděl, že ho chce Maurie vidět, velice ho překvapilo, že jeho starý přítel také prodělal infarkt. Žádná z těch zpráv ho však nepřipravila na vyzáblý stín muže opřeného o polštáře na nemocničním lůžku.

Maurie býval odjakživa, dokonce i v pubertě, spíše oplácaný. Když ho přijali do prestižní právnické asociace Glasgow Bar — a když založil firmu nabízející právní poradenství v oblasti nemovitostí, která mu vynesla pěkné jmění —, z oplácaného chlapce se stal korpulentní podnikatel.

Teď jeho kosti potahovala pouze povislá kůže, kdysi tučné tváře se propadly a na jeho hlavě poseté stařeckými skvrnami nezbyly po chemoterapii téměř žádné vlasy. Vypadal o dvacet let starší než Jack ve svých sedmašedesáti. Jako příslušník jiné generace.

V jeho tmavě hnědých očích však i přesto plály ohníčky života, které neodpovídaly jeho vzhledu. Z jeho obličeje a paží vedly hadičky, ale on si jich podle všeho vůbec nevšiml. Jakmile spatřil Jacka, napřímil se a ožil.

Když se usmál, Jack v něm poznal starého Maurieho. Škodolibého a prohnaného hejska. Maurie byl šoumen každým coulem, na pódiu vystupoval nadměru sebevědomě, protože věděl, že má skvělý hlas. Bez ohledu na počet členů kapely se všechny oči upíraly jen na něj.

V nohách postele seděly dvě sestřičky a sledovaly na jeho televizoru další díl seriálu *Coronation Street*.

„Běžte, běžte,“ vyháněl je Maurie. „Potřebujeme probrat soukromé záležitosti.“

Jacka v té chvíli zarazilo, jak křehce zní ten kdysi mocný hlas.

„Zavři dveře,“ vyzval Jacka, když sestry odešly. Potom pokračoval: „Za tu zatracenou televizi platím, a ony se na ni dívají častěji než já.“

Židovství pro něj bylo spíše jen hra; nikdy ho nebral příliš vážně. Nebo si to Jack alespoň myslel. Mluvil o židech laškovně jako o „svých lidech“. Téměř čtyři tisíce let dějin se však v krvi jen tak neskryjí. Jack vyrostl v konzervativní protestantské domácnosti v okrsku Southside, takže když začal navštěvovat Maurieho dům, všechno mu v něm připadalo zvláštní a exotické. *Gefilte fiš* a *maces*. Synagoga po škole a o šábesu a bar micva, poslední krok židovského chlapce do dospělosti. Svíce hořící v menóře, dvě na okně v předvečer šábesu a devět o chanuce. Mezuzy připevněné na zárubních všech dveří.

Maurieho vztah s rodiči se projevoval velmi hlasitě, což Jacka ze začátku zaskočilo. Zdálo se, že se neustále hádají. Pořád na sebe hulákali. Pak si však uvědomil, že takto spolu prostě komunikují.

Maurie se na Jacka usmál. „Ani trošku ses nezměnil.“

„I ty jeden sedmilháři.“

Maurie viditelně posmutněl. Ztišil hlas a popadl Jacka za zápěstí překvapivě silnými prsty. „Musíme se vrátit.“

Jack se zamračil. „Kam?“

„Do Londýna.“

„Do Londýna?“ Jack netušil, o čem je řeč.

„Jako tenkrát, když jsme byli ještě kluci.“

Než Jackovi svitlo, uběhlo několik dlouhých okamžiků. „Sakra, Maurie, do Londýna jsme utekli před padesáti lety.“

Stisk Maurieho kostnatých prstů na Jackově zápěstí zesílil, až to Jacka téměř zabořilo. Upřeně hleděl Jackovi do očí a naléhavě promluvil: „Flet je mrtvý.“

Jacka tím opět pouze zmátl. Můžou za to snad léky, které Maurie bere? „Kdo je Flet?“

„Vždyť víš!“ vybízeli ho Maurie. „Jasně že víš. Zamysli se, pro Kristovy rány. Vzpomeň si. Simon Flet. Ten herec.“

Jackovi se vybavily chladné a neradostné vzpomínky. Byly pohřbené tak dlouho, že ho jejich náhlé oživení málem vylekalo. Chvíli mu trvalo, než se sebral. „Ale Flet určitě umřel už dávno.“

Maurie zakroutil hlavou. „Před třemi týdny.“ S obtížemi se natáhl ke skřínce vedle lůžka a vyndal z ní složené noviny, skotské vydání *Heraldu*. Přitiskl je Jackovi na hrudník. „Byl zavražděn. Někdo ho uškrtil v jakési zaplivané garsonce v londýnském East Endu.“

Náhlá a nepříjemná vzpomínka přinutila Jacka zatnout zuby, jako kdyby se otevřel hodně starý hrob a on se snažil nedýchat, aby se náhodou nenakazil z výparů.

Maurie se naklonil k Jackovi. Vysíleně zašeptal: „Flet toho mladého gaunera nezabil.“

Jack sebou polekaně trhl. „Ale ano, zabil.“

„Nezabil! Jenom já jsem viděl, co se stalo. Víم to jen já.“
„Ale... ale Maurie, jestli je to pravda, proč jsi něco neřekl dřív?“

„Protože to nebylo nutné. Jde o tajemství, které jsem si s sebou mίnil vzít do hrobu.“ Zapíchl prst do novin.
„Ale tímhle se všechno mění. Víم, kdo spáchal tu vraždu v roce 1965. A jsem si naprosto jistý tím, kdo zabil chudáka Simona Fleta.“ Zhluboka se nadechl; sípavě, jako kdyby mu v hrdle uvízl motýl. „To znamená, že se musím vrátit, Jacku. Nemám na vybranou.“ Chvíli hleděl skrz svého starého přítele a topil se v jakési smutné vzpomínce. Potom se s lítostí v očích obrátil k Jackovi. „Už mi nezbývá moc času... a ty mě tam budeš muset odvézt.“

II

O stěnu v rohu místnosti se opírala akustická kytara. Gibson. Jack podle prachu na jejích oblinách poznal, že na ni Dave už hodně dlouho nehrál. Jen tam tak stála jako připomínka ztraceného mládí a všech nenaplněných ambicí zrozených ve věku snů.

Dave zhubl. Jack usoudil, že nejspíš moc nejí. Tvrdil, že už nepije, ale byl z něj cítit alkohol. Tím byl ostatně nasáklý i zatuchlý vzduch v pokoji.

Dave si všiml, že si Jack kytaru prohlíží. „Už je po těch letech pěkně vyhraná,“ řekl. „Zraje jako víno.“

„Kdy jsi na ni hrál naposled?“

„Ehm...“

Jack věděl, že se mu Dave chystá zalhat, ale rozhodl se to přejít bez komentáře.

„Už je to docela dlouho,“ řekl nakonec Dave a zkroušeně si přejel palcem po neztvrdlých špičkách prstů levé

ruky. „Vždycky mě překvapí, jak rychle změknu.“ Krátce se zadíval na Jacka a jeho neholená tvář se stáhla do posmutnělého úsměvu. „A jak rychle tě rozbolí, když zase začneš hrát.“

Jack se rozhlédl. Závěsy zpola přetažené přes záclony. Jednolůžková postel u zdi. Televizor v rohu. Pár ošuntělých křesel před starým kachlovým krbem. Kdysi dávno tu měli Daveovi rodiče ložnici. Dave dům zdědil po smrti ovdovělé matky a rozhodl se, že v něm vychová vlastní rodinu. Domov prosycený temnými, krutými vzpomínkami. Nový život je z něj vytěsnit nedokázal. Prostor byl předurčený k zármutku. Manželka se vydala hledat štěstí jinde a místo ní se do hnízda jako kukačka vrátil syn. Dave se nepřestal potýkat s pitím a jeho život se smrškl do jednoho pokoje. Jack nepochyboval, že se tak či tak bude muset odstěhovat úplně. Možná do domova důchodců nebo do bytu pro seniory jako on sám.

Dave se svalil do křesla a zkoumavě se zahleděl na Jacka. „Takže Maurie to má za pár, jo?“

„Řekl bych, že jo. Vypadal hrozně, Dave. Fakt příšerně.“

„A to chce vandrovat do Londýna?“

Jack odpověděl: „Chce, abychom ho tam vzali my.“

Dave se posměšně uchechl. „Jasně, protože my jsme na tom o hodně líp.“ Setřásl z bledých seschlých rtů pokus o úsměv. „Ale něco mi nejde do palice. Proč najednou říká, že Flet toho chlapa nezamordoval?“

Jack vytáhl přeložený výtisk *Heraldu*. „Protože se dočetl o Fletově vraždě.“

Z předsíně k nim dolehly zvuky otevíraných a zavíraných vstupních dveří a těžké kroky. Dveře do Daveova

pokoje se prudce otevřely. Stála v nich zhruba čtyřicetiletá žena. Prudce oddechovala a nasupeně na oba zírala. Jack si pomyslel, že dřív možná bývala přitažlivá. Její tvář však hyzdila ústa trvale stažená do šklebu, vnější projev její pravé povahy. Když se Jack na okamžik zamyslel, uvědomil si, že se k Daveovu synovi dokonale hodí. Měla na sobě pečlivě vyžehlené černé kalhoty, krátkou šedou bundu a pod ní bílou halenku. A jako doplněk obličej kyselejší než citron.

Obrátila se k Daveovi. Otráveně prohodila: „Vrátil ses.“

„Vždycky jsi měla vynikající postřeh.“

Popuzeně stáhla rty. „Našla jsem tvou skrýš.“

Jackovi neuniklo, jak nepříjemná zpráva to pro jeho přítele je.

Dave na sobě ale nechtěl dát nic znát. „Jak víš, že nebyla Donnieho?“

„Je mi jedno, čím to bylo. Vylila jsem to do dřezu.“ Mírně se ušklíbla. Podívala se na Jacka. „Byla bych ráda, kdyby sis do domu nevodil další ožraly.“

Jack se naježil a postavil se. Strčil *Herald* zpátky do kapsy. „Možná bychom si to měli jít dopovědět někam jinam, Dave. Nehezky to tu páchne.“

Dave se zvedl. „Jo, máš recht. Někdo by jí měl říct, aby nenesla silonky.“ Zašklebil se na svou snachu. „Až mi příště polezeš do cimry, tak nejdřív zaklepej, kurva. Je ti to jasný?“

Svezli se autobusem do Queen's Parku. Jack byl objednaný k zubaři a nechtěl přijít pozdě.

„Docela štreka k zubařovi,“ pronesl Dave.

„Jde o rodinnou tradici trvající už celou jednu generaci. Jeho táta byl zubař mého táty. Navíc mě nikdy nepřestane bavit jeho příjmení. Štoural.“

„Cha cha,“ zaburácel Dave. „To je jak elektrikář Jiskra.“

Vystoupili na Shawlands Cross a Dave navrhl, že by mohli jít do baru Corona. Jack ho však navedl do parku na protější straně ulice, aby se místo toho posadili k jezírku, kde je nikdo nebude rušit.

Prázdnou lavičku našli kousek od pěšinky vedoucí k šedivé vodní ploše, u níž si v dětství hrával Jackův otec. Občas byly na jezírku kachny, ale dnes se nad ním kupodivu míhali pouze raci. Možná přiletěli ohlásit příchod bouře.

Byl právě začátek dubna, ale vál chladný vítr, a oba muži byli proto zabalení do teplých zimníků a šál. Dave měl na hlavě pevně nasazenou bekovku. Pod ní byly schované jeho kdysi ostré rysy, které ve stáří nabraly žalostnou podobu. Povadlá kůže na vyzáblé tváři. Jack měl stále bujnou a pečlivě upravenou stříbrnou kštici. Z marnivosti nenosil čepici, aby si účes nerozcuchal. Dave byl vysoký, o dobrých deset centimetrů vyšší než jeho přítel. Podivná dvojice mužů na lavičce v parku. Jako dvě zarážky na knihy, pomyslel si Jack a v hlavě se mu krátce rozezněl refrén písně „Old Friends“ od Simona a Garfunkela.

„Tak ukaž,“ řekl Dave, nasadil si čtecí brýle s želvovinovými obroučkami a rozložil noviny.

Jack zapíchl prst do článku ve spodní polovině titulní strany a Dave ho začal nahlas číst. Stejně jako ve škole, kdy museli předčítat po odstavcích z jakési

nezáživné učebnice dějepisu a měli se tím podle všeho něco naučit.

„Zavražděn po padesáti letech na útěku.“ Dave zvedl hlavu. „Pane jo. Když to řekneš rychle, tak se to nezdá tak moc.“

Opět se sklonil k novinám.

„*Simon Flet, hvězda filmového plátna šedesátých let, muž, který zmizel v roce 1965 potom, co k smrti ubil muže na drogovém večírku v londýnském West Endu, byl nalezen mrtvý v garsonce ve čtvrti Stepney.*

Tělo uškrceného sedmdesátičtyřletého muže pohřešovaného půl století objevil majitel bytu před dvěma týdny, když musel vyrazit dveře do pokoje. Podle policie byl Flet zavražděn týden předtím.

Jeho totožnost však byla potvrzena teprve včera pomocí testů DNA.

Flet po vraždě v roce 1965 utekl z domu v Kensingtonu patřícího doktoru Cliffu Robertovi, který se letos za svou službu britskému lékařství octl na novoročním seznamu oceněných vyznamenáním za zásluhy.

Ačkoli veřejnost předpokládala, že se Flet utopil při pokusu o útěk do Paříže na své menší jachtě, která kotvila v přístavišti nedaleko Portsmouthu, nikdy se nenašla ani jeho loď, ani jeho tělo. V průběhu desítek let se několikrát vynořily zvěsti, že Flet je naživu, přičemž byl mnohokrát údajně spatřen na různých místech po celém světě. Záhada pohřešovaného herce se těšila zájmu veřejnosti a tisku déle než zmizení lorda Lucana, ke kterému došlo o deset let později.“

Dave se s tváří plnou pochyb mírně naklonil k Jackovi. „Jak je to možný?“

„Co?“

„DNA. Tehdá DNA nedělali. Kde by vzali Fletův vzorek? A jak mohli vědět, koho chtějí testovat?“ Odmlčel se. „Krucí, jak by to asi zjistili?“

Jack se natáhl pro noviny. Chvilí něco lovil v kapsách. Rozmrzele mlaskl. „Půjč mi brýle.“

Dave si je sundal z nosu, pak je zase rychle nasadil. „Já nevím. Vždyť máš větší kebuli než já. Abys mi je neroztáhl.“

Jack mu brýle sebral a natlačil si je na obličej. Proletěl článek a četl:

„První pokusy policie o určení totožnosti zavražděného byly neúspěšné. Vyšetřovatele však zaujalo, že vrah odřízl oběti z levého předloktí kus kůže a pravděpodobně se tak pokusil odstranit nějaké rozlišovací znamení. Z výsledku pronajímatele bytu a dalších nájemců vyplynulo, že oběť měla na odřezaném místě vytetovanou malou vlastovku. Zjištění vedlo k důkladnému prohledání současných záznamů i odložených případů. Nakonec však pomohlo obyčejné vyhledávání na internetu. Policii se podařilo najít zmínku o podobném tetování v deset let starém článku připomínajícím záhadné zmizení herce Simona Fleta.“

Pohlédl úkosem na Davea.

„Pamatuješ si ho? Viděl jsi to tetování?“

Dave se náhle rozpomenul a zachmuřeně přikývl.

Jack četl dál.

„To policii přivedlo k Fletově pozůstalé mladší sestře Jean. Ukázalo se, že vlastní pramen Fletových vlasů, který mu matka v dětství ustříhla a uschovala, což v té době bývalo běžným zvykem. Testy DNA poté potvrdily totožnost zavražděného.“

Sundal si čtecí brýle. Dave mu je vytrhl z ruky a hned si vyzkoušel, jestli mu pořád sedí.

„No jasně! Jsem říkal, že mi je roztáhneš.“

Jack ho však neposlouchal. Nepřítomně hleděl do dálky za vodní hladinou, za auta na Pollokshaws Road, směrem k řadám domů z očištěného pískovce.

„Támhle jsem se narodil.“

Dave se zadíval stejným směrem. „Co?“

„Na Marywood Square. V pečovatelském domě. Tenkrát se to tak dělalo. Jen pár set metrů od Springhill Gardens, kde vyrostl táta.“ Ohlédl se na cestu a na prostranství s kusem neudržované zahrady obestavěné činžovními domy z rudých pískovcových cihel. „Je to stejně sranda. Když jsem včera večer navštívil Maurieho, vzpomněl jsem si, jak mi u Viktorie trhali mandle.“ Podíval se na Davea. „Ale taky si pamatuju, jak mi táta vyprávěl, že jemu je vytrhl doktor u nich doma, na kuchyňském stole. Hotový středověk.“

Dave si popuzeně odfrkl. „A co to má společného s tímhle?“ prohlásil a píchl prstem do novin.

Jack pokrčil rameny. „Nic. Jenom... kam to všechno zmizelo, Dave?“

„Co kam zmizelo?“

„Ty roky. A sny.“ Chabě se na starého přítele usmál. „Vůbec mě nenapadlo, že zestárnu. Nikdy jsem si starý nepřipadal. Uvnitř jsem byl pořád kluk. Až doteď.“ Jack se na Davea soustředěně zadíval párem pronikavě modrých očí. „Co budeme dělat?“

„S Mauriem?“

Jack přikývl.

„Možná bysme za ním měli zajít oba, Jacku. Přece nemůže chtít, abysme s ním vandrovali bůhvíkam jenom proto, že si to přeje na smrtelný posteli.“

Jack se usmál. „To ne. To by byl vrchol nezodpovědnosti, že?“

Z nedaleké základní školy se do chladného odpoledne vyvalil dav dětí a jejich výskot a smích přehlušily lomoz dopravy na Pollokshaws Road. U vody se hlouček výrostků pokoušel něco ulovit do sítě. Kolem nich poletovali holubi. U dětského hřiště pod holými stromy postávaly matky s kočárky a činžovní domy z červeného pískovce se jasně a výrazně rýsovaly na pozadí chladné modré oblohy.

Jack s Davem se společně vydali k bráně na rohu parku. Dva starci, stíny sami sebe i odžitého života, v němž za sebou nic moc nenechali. Pro kolemjdoucí děti a jejich mladé matky byli neviditelní. Na křižovatce Pollokshaws Road a Balvicar Street si potřásli rukama a Dave odešel na autobus domů. Jack už sice měl být u zubaře, ale chvíli jen stál na místě a sledoval, jak se Dave loudá kolem autobusové zastávky, přechází ulici a pokračuje k baru New Regent. Pak se podíval jinam a znaveně se otočil k Victoria Road.

III

Jack vystoupil z autobusu hned za kavárnou Derby ve čtvrti Netherlee. Jako děti podniku přezdívali „U Talošů“, protože tehdy všechny kavárny patřily Italům. Derby, Boni's v Clarkstonu a další podnik v Busby, jehož jméno už zapomněl. Ve všech měli tu nejlepší zmrzlinu.

Na čokoládové oplatce, mezi dvěma oplatkami nebo v kornoutech. Na okamžik se zamyslel, jestli slovo „Taloš“ už v dnešní době náhodou není politicky nekorektní.

Cesta na konci řady obchodů ho vedla kolem základní školy. Parkoviště bylo téměř prázdné, ale na trávníku opodál hrála skupinka dětí fotbal a jejich hlasy se nesly skrz větve, které teprve pomalu začínaly nasazovat pupeny. Zato parkoviště před činžovním domem s byty pro seniory bylo téměř zaplněné. Jejich obyvatelé sice většinou auto nevlastnili, ale v budově se neustále pohyboval personál a příbuzní na návštěvě.

Když z bytového domu z červených cihel vyšla jeho dcera a zeť, srdce se mu sevřelo úzkostí. Nevypadali příliš nadšeně, a než ho zahlédli, došli téměř až ke svému mondeu. Jejich syn — Jackův vnuk Ricky — se rozvaloval na zadním sedadle s obličejem jako obvykle zabořeným do Nintenda 3DS, palci zuřivě drtil tlačítka a kroutil joystickem. Otravné zvuky jakési animované hry k Jackovi doléhaly skoro přes celé parkoviště.

Susan byla milé děvče, ale stejně jako její matka měla potíže prosadit vlastní názor. Malcolm byl bezpochyby v jejich vztahu dominantní polovička. Nikdy se s Jackem neměli v lásce.

Jack vůbec netušil, po kom je Ricky. Z dávné genetické minulosti podědil „tlustý gen“. Neměl ho ani po rodičích, ani po prarodičích, ale neustále kvůli němu musel zápasit a prohrávat s kily navíc. Měl velkou nadváhu a nosil největší a nejvolnější kalhoty a košile, které se daly sehnat a které mu vůbec neseseděly. Jeho konstituci však vyvažovalo vysoce nadprůměrné IQ. Bez námahy vychodil školu i univerzitu a získal červený diplom z ma-

tematiky a počítačové vědy o rok dříve, než by měl. Přesto ale skončil nezaměstnaný, a navíc i téměř nezaměstnatelný, jelikož ho váha připravila o sebevědomí. Nakonec se tedy uchýlil do světa nočního hraní počítačových her a prospaných dní.

„Kde jsi sakra byl?“ vyštěkl Malcolm. Nikdy se dvakrát nerozmýšlel, než něco řekl.

Jack se usmál. „Taky tě rád vidím.“

„Tati, vždyť víš, že za tebou v pátek odpoledne jezdíme na návštěvu.“ Susan mluvila smířlivěji, ale v jejím hlase byla i přesto slyšet výčitka.

„Byl jsem objednaný k zubařovi. Zapomněl jsem na to, omlouvám se.“

„Čau, dědo,“ prohodil Ricky, aniž by zvedl hlavu od konzole.

„Tak hlavně že už jsi tady,“ prohlásila Susan a nervózně se podívala po Malcolmovi. „Na šálek čaje ještě čas máme.“

„To je milé,“ odpověděl Jack. Ale ať se snažil sebevíc, nedokázal skrýt jízlivost ve svém hlase.

Do prvního patra vyjel výtahem jen on, jeho rodina vyšla po schodech. Kdyby byl sám, šel by taky po schodech, ale právě teď potřeboval chvíli klidu před blížící se bouří. Pohrával si s myšlenkou, že možná kvůli tomu byli na jezírku v Queen's Parku racci. Ale výtah byl přece jen důvod, proč tu teď bydlel. Po infarktu mu chůze po schodech v domě začala dělat potíže. Malcolm a Susan napsali jeho jméno na seznam uchazečů o byt pro seniory. Podle Malcolmova by pořízení schodišťového výtahu do domu vyšlo příliš draze, a navíc by prý trvale snížilo cenu nemovitosti.

Rodina se k Jackovi nastěhovala, když jim banka zabavila jejich dům. Malcolm propustil jeho tehdejší zaměstnavatel, jedna z velkých pojišťoven. Původně u Jacka měli zůstat jen dočasně. Uplynuly dva roky, Malcolm si našel novou práci, ale nikdo se nikam nestěhoval. V bytovém domě v Netherlee se byt uvolnil o něco dřív a Jack se přesunul z přízemí vlastního obydlí do nového. Byl si jistý, že jeho rodina už jen počítá dny, které je dělí od dědictví. Vycítil, že čekají, až umře, ale rozhodně se jim nechystal nijak vyjít vstříc.

Stáli přede dveřmi jeho bytu na opačném konci chodby, kterou se linulo cinkání a pípání Rickyho nintendo.

„Možná bys to měl ztlumit, synku,“ řekl Jack. „Pár staroušků tady nesnáší hluk moc dobře.“

Ricky se na něj otráveně podíval a začal lovit a zapojovat sluchátka.

Vstoupili do bytu a Jack šel hned postavit vodu na čaj. Snažil se co nejvíc oddálit okamžik, kdy vyjde z kuchyně a bude jim muset čelit. Když se k tomu nakonec odhodlal, Susan nervózně poposedávala na kraji ušáku a Malcolm stál u okna a mrzutě zíral za zatravněné prostranství na další činžovní dům s byty pro seniory. Ricky se rozvaloval na gauči a zcela se soustředil na hru.

Malcolm se otočil a podíval se na Susan. Dal jí tak znamení, že má spustit.

„Tati, zase nám volala rodina paní Rodgersové.“

Jack věděl proč, Fiona mu to řekla.

„Trvají na tom, aby ses od jejich matky držel dál. Jinak podají oficiální stížnost a zažádají o tvoje vystěhování z budovy.“

„Jsou to skutečně dobří křesťané,“ řekl Jack. Věděl, že Fionina rodina chodí do kostela, přestože ona sama se popsala jako „nepraktikující“.

Susan prohlásila: „Fiona jim řekla, že chcete vyměnit své jednopokojové byty za jeden dvoupokojový.“

„Je to nechutné, Jacku.“ Malcolm se zašklebil, aby svým slovům dodal dostatečný důraz.

„Ale nepovídej.“ V Jackovi začínala vřít zlost. „A v jakém věku podle tebe přestává být sex mezi dvěma dospělými přirozený a začíná být nechutný?“

„Tati...“ Susan jeho slova uvedla do rozpaků.

„Ne, to by mě fakt zajímalo. Tak kdy? Ve čtyřiceti, padesáti nebo šedesáti? Tobě je teď kolik, Malcolm? Čtyřicet pět? Pořád ještě šukáš mou dceru?“

„Tati!“ vyjekla Susan a okamžitě vylekaně vyskočila.

Malcolm řekl: „To stačí, Jacku.“

„To teda nestačí! Jak se sem opovažuješ lézt a říkat mi, s kým můžu nebo nemůžu spát. My s Fionou nejsme párek pubertáků. A vy nejste moji rodiče, kurva.“

„Tati, proboha, nemluv před tím klukem tak sprostě.“

Jack málem vybuchl vzteky. „Před tím klukem? Do prdele, vždyť nás vůbec neposlouchá!“

V tom okamžiku se všichni obrátili k Rickymu.

Byl natolik zaujatý hrou, že chvíli trvalo, než si jejich pohledy uvědomil. Zmateně se rozhlédl a zamumlal: „Co je?“

DRUHÁ KAPITOLA

I

Po druhé noční návštěvě Nemocnice královny Viktorie se Jack začínal cítit jako ambulantní pacient. Jeho hospitalizace po srdeční příhodě byla sice krátká, ale skutečně nepříjemná. Po prvních pár kritických hodinách ho převezli na geriatrické oddělení, kde měl zůstat až do svého zotavení. Tehdy si poprvé uvědomil, že je „starý“. Poprvé se viděl tak, jak ho viděli ostatní. Prošedivělý muž, pořád dost statný, ale bezpochyby za zenitem. Všeprostopující zápach moči na oddělení a bezesné noci strávené poslušáním nářku a řevu pacientů trpících demencí ho přesvědčily, aby hned ráno podepsal reverz. Trval na tom, že svou rekonvalescenci dokončí doma.

Když se s Davem potkali před Battlefield Rest, cítil z jeho dechu alkohol. Z dechu, který halil jeho hlavu jako kouř v chladném vzduchu za bezvětřné noci. Nechtělo se mu věřit, že je duben.

Prohlásil: „Dneska večer v autobusu mi došlo, že tento měsíc to bude přesně padesát let.“

Dave se nechápavě zašklebil. „Co bude přesně padesát let?“

„Od našeho útěku do Londýna.“

„Fakt, jo?“ Dave si sundal čepici a poškrábal se na hlavě. „Ježíši. Kdybych tehdy věděl, co vím teďka...“ Zachytil Jackův pohled a krátce se usmál. Smutně, ale zároveň pobaveně. „Asi bych byl pořád stejnej ožrala.“

„Jo, nejspíš jo.“ Jack vzal Davea za paži. „Tak pojď. Jsem zvědavý, co nám Maurie chce říct.“

Maurie vypadal hůř než předchozí večer. Ležel s přivřenými očima a pažemi podél těla. Jeho kůže zesinala a na svráštělých rukou mu vystupovaly obrovské klouby. V nohách jeho postele seděly tři zdravotní sestry a sledovaly seriál *The Street*. Děj na obrazovce jim však sloužil spíše jen jako kulisa k tlachání.

„Panebože!“ vykřikl Jack. „Má pěnu u pusy!“

Všechny tři okamžitě seskočily z postele a polekaně se otočily k Mauriemu, který právě otevřel oči a zmatečně se rozhlížel.

„Nemá!“ Vrchní sestra se po Jackovi vyčítavě podívala. Ten jen pokrčil rameny.

„Jo, ale klidně ji tam mohl mít, a vy byste to stejně neviděly.“ Přidržel dveře. „Mohly byste nás chvíli nechat o samotě, milé dámy? Musíme s panem Cohenem probrat pár věcí.“

Všechny tři se na něj zlostně podívaly a nasupeně odkráčely. Jack za nimi zavřel. Dave nevěřicně a zděšeně zíral na Maurieho.

„Sakra, co jsi to pil, chlape? Vypadáš hůř než já.“

Maurie se nejspíše usmál. „Jo, to víš...“ zachraplal. „Játra jsou asi to jediné, co mi ještě funguje.“ S vypětím sil se posadil. „Rád tě vidím, Dave. Hraješ ještě?“

Dave se krátce a roztěkaně zahleděl na Jacka. „Míň, než bych chtěl, Maurie. Co ty, pořád zpíváš?“

„Jako slavík.“ Hned nato se rozchechtal a následně rozkašlal. V jeho plicích zachrastil hlen a bůhvíco ještě.

„Nejseš ve stavu na špacíry do Londýna, kamaráde,“ řekl Dave.

„V lepším stavu už nebudu.“

„Jo, tak to máš asi recht.“ Dave si přitáhl židli a sklonil se k Mauriemu. „Seš úplnej magor, chlape. Nemůžeme jet do Londýna.“ Kdykoli se Dave rozčilil, jeho skotský přízvuk zesílil. „Nemáme škváru ani auťák a ty nemůžeš chodit. To se dostaneme fakt daleko, co?“

„Peníze mám,“ vysvětlil Maurie.

„To máš dobrý. Já nemám ani floka.“ Podíval se na Jacka, který je pozoroval z druhé strany postele. Potom se obrátil k Mauriemu a posmutněle se na něj zahleděl. „Je to šílenej podnik. Vykašli se na to.“

Maurie však rázně zakroutil hlavou. „Ne.“ Zadíval se na oba muže. „Jestli se mnou nepojedete vy, zaplatím někomu jinému, aby mě tam vzal.“

„Řekni jedinej rozumnej důvod, proč bychom měli,“ opáčil Dave.

„Protože jde o správnou věc. I když mi trvalo padesát let, než jsem si to uvědomil.“

„Jack mi říkal, že toho chlapa tehdy nezamordoval Flet.“

Maurie přikývl.

„Tak kdo teda?“

Maurie se zhluboka nadechl. „Musí vám stačit moje slovo.“

Dave si odfrkl. „Proč?“

Zdalo se, že Dave svými pochybami Maurieho ranil. „Protože za sebou máme padesát let přátelství.“ S velikou námahou se nadechl. „Co teď můžeme ztratit? Jak dlouho potrvá, než skončíš v domově důchodců jako tady Jack? Nebo na lůžkovém oddělení? Jak dlouho budeme ještě naživu, sakra?“ Vyslovil a pojmenoval věci, na které se ostatní báli být jen pomyslet. V pokoji se pak rozhostilo ticho. Maurie však ještě neskonal.

„Já umřu dřív než vy dva. Špatná rozhodnutí — všechno, čeho v životě lituju — se mi teď nahromadila jako úvěry na prázdném účtu. Jediné štěstí je, že nemám děti, které by se za mě styděly. Musely by žít s hanbou svého otce. Vyloučení z advokátní komory za podvod a osmnáct měsíců za mřížemi v Barlinnie. Panebože, vždyť se mnou pořádně nemluví ani vlastní rodina.“

Tvář se mu náhle nezdravě zabarvila. Nemocné srdce pracovalo na plné obrátky a vhnělo mu do ní krev.

„Uklidni se, Maurie,“ konejšil ho Jack.

Maurie k němu obrátil oči hořící zlostí. „Za čím se můžeš ohlédnout ty, Jacku? Čtyřicet let počítání peněz ostatních lidí? Kdysi jsi měl talent.“

Jack se rozhodl, že se Maurieho slovy nenechá ranit. Proti pocitu selhání si vybudoval obranu už dávno. „Talent má hodně lidí, Maurie. Ale to samo o sobě nestačí. To bys ty měl vědět ze všech nejlíp.“

Maurie se nedokázal Jackovi dál dívat do očí a zahleděl se do prázdna, do jakési dávné minulosti, která přežívala už jen v jeho paměti. „Hlas jako anděl. To říkávali.“ Hned nato se vrátil do přítomnosti a vzdorovitě se podíval na oba muže. „Ale nemá smysl plakat nad tím,

co nemůžeme změnit. Dokud dýchám, ještě pořád s tím můžu něco udělat.“

„Jako co?“ zeptal se Dave.

„Tak kdyby nic jiného, končím s tou zatracenou chemoterapií. Škodí mi víc než ta posraná nemoc, a navíc mi nepomáhá. Takže poslední dny svého života hodlám strávit na analgetikách. Rozhodně mi nebude líto, že každých pět minut nebudu zvracet.“ Na okamžik zmlkl. „Udělám to, co jsem měl udělat před padesáti lety. Minulost sice nezměním, ale můžu ji napravit. Prostě jedu, s vámi nebo bez vás.“ Věnoval jim vzdorovitý pohled. „Tak co? V sedmnácti jsme se utéct nebáli. Tehdy jsme mohli ztratit všechno.“ Neradostně se uchechtl. „A podělali jsme to.“ Rychle opustil své vzpomínky. „Tohle je možná poslední příležitost, kdy můžeme něco dokázat. Alespoň něco!“ Oči se mu rozzářily nadějí a těkaly z jednoho na druhého.

Chladný vzduch na parkovišti s nimi po přechodu ze zatuchlého tepla nemocnice trochu otrásl.

Jack se zhluboka nadechl. „Tohle je šílenství, Dave.“

Dave zavrtěl hlavou. „Ne. Šílenství bylo, když jsme v sedmnácti zdrhli do Londýna. Tohle je mnohem horší.“

S vážnou tváří se obrátil ke svému příteli. Potom se usmál a rázem vypadal mladší.

Jack prohlásil: „Budeme potřebovat auto a taky někoho, kdo to odřídí. Já mám ještě pořád zákaz.“ Podíval se na Davea.

„Jo, já vím. Na mě se v tomhle spolehnout nemůžete.“

Obloha nad nimi připomínala samet posetý stříbrnými třpytkami. Nad Langside College se vyhoupl

dorůstající měsíc. Vzduchem se nesl hluk dopravy. „Dave, poslyš... půjdu do toho, jenom když slíbíš, že nebudeš pít. Aspoň do té doby, než to bude za námi.“

Dave se uchechtl. „V pohodě. Já jsem tvrdák. Mám železnou vůli.“

Jack se na něj nedůvěřivě podíval a povzdychl si. Pak se otočil a prohlédl si ohyzdnou černou siluetu nemocnice nad nimi. „Musíme taky vymyslet, jak odtud Maurieho dostaneme.“

II

Dlouho seděl potmě. Světlo z pouličních lamp na parkovišti dopadalo na podlahu pokoje v dlouhých přerušovaných pruzích. Z domu, ve kterém s Jenny strávil téměř třicet sedm let, si nepřinesl skoro nic. Vzal si jen kožené křeslo a podnožku. Rozkládací dvoumístnou pohovku pro hosty. Žádní u něj však dosud nepřespali. Knihovnu plnily knihy, které četl v mládí, kdy byly všechny myšlenky čerstvé a nové a celá generace věřila, že může změnit svět. Skutečně byli tak naivní?

Na zdi naproti oknu visel podepsaný akvarel od Williama Rusella Flinta. Vyobrazoval dívku na pláži s šátkem na hlavě a velkou rybářskou sítí na holi. Překrásné světlo na písku odhaleném při odlivu. Pocházel z domu jeho rodičů a byl to jeden ze dvou obrazů, které byly chloubou a radostí jeho matky. Ale nepochybně jí jen neustále připomínaly vlastní nenaplněné ambice.

Ve ztmavlém rohu tiše odpočíval rozměrný plochý televizor, koupený přímo do nového bytu. Jeho přítomnost prozrazovala pouze červená dioda. Stolek se sklopnými díly stál natlačený těsně ke zdi u dveří vedoucích

do titěrné kuchyně, která připomínala spíše kumbálek. To byl jeho domov. Jeho věci. Jeho život. Všechno se muselo smrsknout, aby se to vešlo mezi čtyři stěny, jež ho teď obklopovaly.

Bylo pro něj velice nepříjemné přiznat si pravdu, ale byl osamělý. Chyběla mu Jenny. Přestože nikdy nebyla jeho životní láskou, byla to žena, se kterou se rozhodl žít. Vždycky byli přátelé. Sdíleli spolu neobyčejné všednodennosti. Stejně jako mnoho ostatních i jejich život připomínal šlapání vody v šedivém moři průměrnosti, končící ve chvíli, kdy se za nimi zavře voda a zakryje všechny známky jejich existence. Jako se to stalo s Jenny, kterou mu ukradla rakovina.

Zvedl se z křesla a strnule se došoural ke knihovně pod oknem. Proč všechno poslední dobou tak bolí? Její fotografie spočívala ve zdobeném alpakovém rámečku. Darovala mu ji Susan. Něžně přešel prsty po skle, jako kdyby se tak Jenny mohl dotknout. Ale pod bříšky prstů cítil pouze tvrdý a chladný materiál.

Na portrétu jí bylo něco málo přes čtyřicet. Pravděpodobně měla obarvené vlasy, ale iluze mládí se jí podařilo docílit úspěšně. Snímek fotil on sám — a láskyplnost Jennyina pohledu ho vždycky rozlítostnila. Přemýšlel, jestli si někdy vůbec uvědomila, že její lásku neopětoval. Nemiloval ji. Ale co je vlastně láska? Copak ho její ztráta hluboce nezasáhla?

Pečlivě narovnal rámeček na knihovně a ve světle pronikajícím oknem se podíval na hodinky. Bylo na čase jí to říct. Než za sebou zavřel dveře, ještě jednou se přesvědčil, že má klíče v kapse, a co nejtíšeji se vydal chodbou. Pomalu se vykradl po schodišti do druhého

patra, doprovázen ozvěnou svých kroků, které se odrážely od stěn a skleněných ploch. Na konci chodby se nacházely dveře do jejího bytu a dvě vysoká okna s výhledem na školu.

Tiše zaklepal a poté vyčkával v neprostupném nočním tichu a zhluboka dýchal, aby popadl dech. Za dveřmi nebylo slyšet ani hlásku. Pomalu se otevřely. Vyhlédla a úzkostlivě se zadívala na chodbu. Když ho uviděla, její tvář se rozzářila. Otevřela dveře dokořán, aby mohl vejít. Hned si všiml, že si upravila vlasy. Hedvábná noční košilka pod jejím županem volně splývala téměř až na zem. Ucítit její parfém a jeho tělo procitlo povědomými záchvěvy touhy. Pocity, které ho nikdy neopustily, stejně jako potřeba sdílet s někým mizející život.

Zavřela dveře a dychtivě se k němu otočila. Objal ji a přitáhl si ji k sobě. Ucítit u sebe její teplé poddajné tělo. Na chvíli jí položil hlavu na rameno, políbil ji na krku a ustoupil, aby na ni viděl. Jeho oči, nebo možná pohyby, prozradily o jeho záměru víc, než by kdy dokázal slovy. Přestala se usmívat. Ženský instinkt.

„Co se děje?“

Sebral všechnu odvalu. „Fiono, musím na chvílku odjet.“

Ihned si uvědomil, že se historie skutečně opakuje. O půl století později.

1965

TŘETÍ KAPITOLA

I

Dneska si dokážu jen těžko vzpomenout, která z událostí a okolností mě přinutila utéct. Rozhodujícím okamžikem však bylo moje vyloučení ze školy. Navíc mě vždycky obviňovali, že vedu ostatní na scestí. Ale tak to nebylo.

Narodil jsem se hned po válce, jako příslušník generace, které se později říkalo *baby boomers*. V padesátých a šedesátých letech jsem vyrůstal v Glasgow. Během dvou dekád, kdy jsem se z dítěte stal adolescentem, se barvy před mýma očima změnilly ze sépiových na psychedelické.

Bydleli jsme v Clarkstonu, na jižním předměstí, které kdysi bývalo vesnicí v části Eastwood v East Renfrewshire, ale rychle se připojilo k městské aglomeraci průmyslového srdce Skotska. Pamatuju si tramvaje a taky jeřáby nad řekou Clyde, když se na ní ještě stavěly lodě. Pamatuju si kouřem začerněné pískovcové činžovní domy, zbourané během několika let po válce, předtím než se rozšířilo otryskávání fasád. V živé paměti mám i rudé a medové kameny, které ležely pod nánosem špíny. Zrenovované byty, v nichž lidé bydlí dodnes, zatímco některé nové domy, které mezitím vyrostly, byly již dávno zbourány.

Občas mám chuť najít ty urbanisty a architekty a zakroutit jim krkem.

Můj otec učil na škole na východní straně města angličtinu a matematiku. Vyrosl na sídlišti na jižní straně, naproti Queen's Parku. Jeho otec se před první světovou válkou živil jako pouliční umělec, ale pak se přidal ke Královskému letectvu a stal se fotografem. Ještě mám někde album jeho snímků. Pořizoval je vleže, když z chatrného trupu letadla těžkopádným fotoaparátem fotil zákopy. Prvopočátky leteckého průzkumu. Zákopy z té výšky nebyly víc než praskliny v zaschlém blátě. Ani se mi nechce věřit, že v nich byli lidé. Po válce si otec otevřel vlastní fotografický salon na Great Western Road.

Předpokládám, že otec svoje vyznání a politické názory získal od dědy. Byl to ateista a levičák v okrsku, který tehdy představoval výspu konzervativců. Hádám, že jakousi osmózou jsem po něm obojí podědil i já.

Moje matka byla na rozdíl od otce zanícenou členkou skotské presbyteriánské církve. Vždycky jsem ji podezříval, že tajně podporuje konzervativce. Nejčastěji si kupovala skotské vydání bulvárního plátku *Daily Express*, takže to asi jinak ani být nemohlo.

Mámy mi však vždycky bylo líto. Byla velmi nadaná pro kresbu a malbu. Její otec jí ale nedovolil jít na uměleckou školu, a to i přes naléhavé prosby její učitelky výtvarné výchovy. Tehdy se prostě nehodilo, aby žena dělala uměleckou kariéru.

Místo toho se tedy máma rozhodla ucházet o zaměstnání ve státní správě. V přijímacím řízení měla nejlepší výsledky z celého Glasgow. Ale jelikož šlo o ženu, přidělili

jí přirozeně místo spojovatelky. Když se pak provdala za otce, dostala padáka, asi aby toho nebylo málo. Vdané ženy ve státní správě pracovat nesměly.

Samozřejmě dál kreslila a malovala, nádherné stínované portréty a akvarely krajin. S postupem času však čím dál méně často. Vždycky jsem z ní měl pocit, že ji život jakýmsi způsobem minul. Přestože jsem byl v mnoha ohledech po otci, po ní jsem asi podědil jedno — pocit selhání. Pokud doufala, že úspěchu dosáhne alespoň mým prostřednictvím, musel jsem pro ni být jen zdrojem dalšího zklamání.

Nic z toho však v roce 1965 tak zjevné nebylo. Teprve jsem začínal objevovat své vlohy a stejně jako moji vrstevníci jsem se nechal strhnout obrovskou vlnou změn, která se přelila přes celou zem. Poháněla ji hudba, stejně jako Měsíc řídí příliv a odliv. The Rolling Stones, The Beatles, The Who, The Kinks. Vzrušující, úderná, nápaditá a průlomová hudba, která podnítila naši fantazii a dodala nám pocit, že nic není nemožné.

Spláchla i všechny pozůstatky války. Přídělový systém, základní vojenskou službu — i když ta na druhé straně Atlantiku přetrvala —, starý zatuchlý rozhlasový kanál BBC Light Programme, krátké vlasy, límečky a kravaty. V Severním moři se objevili piráti a hráli rokenrol. Každý, kdo měl alespoň špetku hudebního nadání, chtěl sáhnout po kytarě a hrát.

Zoufale jsem chtěl být v kapele. Stát na pódiu, hrát na kytaru a zpívat o lásce a životních prohrách a o světě ubíhajícím před mýma očima. Hudbu jsem měl v hlavě neustále a netrvalo dlouho a našel jsem talentované vrstevníky se stejnými názory.

K hudbě jsem však neměl vždycky tak kladný vztah. Když mi bylo šest, rodiče mi začali platit lekce klavíru u jedné staré panny jménem slečna Haleová. Bydlela nedaleko, na ulici Tinker's Field. Zhruba pět minut chůze od našeho domu. Nesnášel jsem to. Pamatuju si, jak jsem seděl v tmavém obývacím pokoji, hrál stupnice na pianino a při tom ke mně doléhaly hlasy dětí na houpačkách na protější straně ulice. C, D, E, F. Pak chromatické stupnice. Kdykoli jsem udělal chybu, švihla mě slečna Haleová přes klouby na ruku třiceticentimetrovým pravítkem, přímo během hraní.

Dlouho jsem u ní nevydržel.

Potom mě rodiče poslali na Ommerovu konzervatoř na Dixon Avenue, pětadvacet minut autobusem směrem do centra. Natolik byli přesvědčení, že bych měl hrát. Čtyři roky jsem jezdil každé úterý na lekce a zpátky. Ve tmě, za jakéhokoli počasí, sám. Dneska by dítěti něco takového nedovolili. Velice živě si pamatuju, jak jsem jednou v zimě po setmění seděl v kavárně na Victoria Road a čekal na autobus domů. Popíjel jsem zmrzlinový nápoj s americkou vanilkovou limonádou a v černobílé televizi vysoko na stěně zrovna běžel seriál *Mr. Magoo*. Dovnitř vešel nějaký muž a posadil se vedle mě. Když jsem mu řekl, že mi autobus jede až za dlouho, nabídl se, že mě sveze domů. Ale před podobnými situacemi mě rodiče důrazně varovali. Šel jsem proto za italským majitelem kavárny a ten muži bez okolků sdělil, aby vypadl. Tenhle Ital se potom postavil před kavárnu a hlídal mě, dokud nepřijel můj autobus, a totéž pak dělal každé úterý večer.

Roky lekcí hudební teorie o sobotních ránech a cvičení ve vymrzlých místnostech nebo za teplých letních večerů, kdy si ostatní děti hrály venku s páčkami a balonem, si nakonec vybraly svou daň. *Nenávidím hudbu*, řekl jsem rodičům. Nadobro jsem přestal s lekcemi.

Potom se objevili The Beatles. Pamatuju si jejich první hitovku. „Love Me Do“. V říjnu roku 1962 se vyšplhala na sedmnáctou příčku v hitparádě a změnila mi život. Dokážu si představit, jak byli rodiče rozhořčení, když jsem prodal svůj kilt a vláčky, koupil si kytaru a hrál na ni, dokud mi nezačaly krváčet prsty.

Je úžasné, jak se stejně smýšlející lidé vzájemně přitahují. Někdy v polovině roku 1963 už jsem hrál v kapele. Všichni jsme chodili na stejnou střední školu a bylo nám teprve patnáct let. Pár kluků jsem znal dokonce ještě ze základní školy, a přitom jsem netušil, že mají hudební nadání. Ostatní byli Maurieho kamarádi.

Maurie byl jedním z mých dvou kamarádů z dětství. Druhým byl Luke Sharp.

Těžko byste hledali kapelu, v níž každý pocházel z tak rozdílných poměrů. Maurieho otec byl úspěšný podnikatel. Jeho prapradědeček přišel do Glasgow na přelomu století s vlnou židovských imigrantů z kontinentální Evropy. Jeho rodina se usadila ve čtvrti Gorbals, založila výnosný oděvní podnik a během dvou generací se z bosých chudásů stali majitelé rodinného domu na přepychovém předměstí Williamwood na jihu města.

Lukeovi rodiče patřili ke svědkům Jehovovým. Když nad tím teď přemýšlím, byl docela zázrak, že se Luke tehdy mohl přidat ke kapele. Byl jeden z těch jedinců

obdařených neobyčejným hudebním sluchem. Jakoukoli písničku mu stačilo slyšet jednou, hned potom sedl za piano a celou ji dokázal přehrát. Posílali ho do klavíru, aby mohl na bohoslužbách prozpěvujících svědků Jehovových hrát písně Království. Po pravdě řečeno však žádné lekce nikdy nepotřeboval. Když zrovna nehrál ani necvičil, rodiče ho vláčeli po svých podomních taženích. Později jsem se dozvěděl, že jejich výpravy ze srdce nenáviděl.

Teprve až ve škole mohl hrát hudbu, která ho bavila. Téměř splynul s inventářem kabinetu hudební výchovy, hrál jazz a blues a vyrazil dech učitelům tím, že jen na základě poslechu zvládl zahrát některé z nejsložitějších Bachových fug.

Je dobré zmínit se o tom, že Luke byl tak trochu génius. Tři roky po sobě měl nejlepší výsledky ve třídě, a kdyby dostudoval poslední rok, téměř jistě by ukončil své vzdělání jako *dux* — nejlepší student z celé školy. Dnes by ho pravděpodobně prohlásili za autistu.

Poprvé jsem ho slyšel hrát jednou během obědové pauzy. Ragtimovou skladbu od Scotta Joplina. Nic podobného jsem do té doby neslyšel. Úžasný doprovod levou rukou a složitá, cinkavá melodie hraná druhou rukou. Šel jsem po zvuku až na konec chodby do zkušebny, kde Luke seděl a hrál. Jako hypnotizovaný jsem sledoval jeho prsty tančící po klapkách. Když skončil, otočil se ke dveřím. Jakmile mě zahlédl, polekal se.

„Nevěděl jsem, že hraješ na piano,“ vypadlo ze mě.

Usmál se. „Protože jsi nikdy nebyl v sále Království.“

Tehdy jsem netušil, co tím myslí, a zcela bezděčně jsem se ho zeptal: „Nechceš se mnou hrát v kapele?“

Často se říká, že se někomu „rozzářil obličej“. Ten Lukeův v té chvíli doslova žhnul.

„Ano.“ Ani na okamžik nezaváhal. Pak dodal: „Na co hraješ?“

„Na kytaru.“

„Zpíváš?“

Ušklíbl jsem se. „Moc dobře ne.“

Zasmál se. „Já taky ne. Co takhle říct Mauriemu?“

„Mauriemu? Mauriemu Cohenovi?“ Nechtělo se mi věřit, že mluví o tom oplácaném židovském klukovi, který s námi chodil do třídy už od základní školy.

„Má úžasný hlas,“ řekl Luke. „Zrovna teď někdy byl na konkurzu do Skotské národní opery. Chtějí, aby se u nich učil.“

„Pochybuju, že by nám dal přednost.“

„Není jisté, že tam půjde. Jeho rodiče ho do skotské opery nepustí. Myslí si, že by zpěv odváděl jeho pozornost od studia. Mají s ním totiž velké plány.“

Když jsme se pak zeptali Maurieho, nemusel se dvakrát rozmýšlet. Pop ho stejně lákal mnohem víc než opera. Napadlo ho, že když pro něj bude hudba koníček, a ne zaměstnání, zajistí si i podporu rodičů. Nakonec to byl jeho otec, kdo nám koupil většinu aparatury a nástrojů.

První zkoušku jsme měli o týden později po škole v jedné ze zkušeben. Já měl akustickou kytaru, Luke hrál na piano a Maurie zpíval. Předtím jsme si sepsali seznam písniček a naučili jsme se je. Maurie měl všechny texty naškrábané v zápisníku. Přivedl na zkoušku kluka, kterého jsem znal jen od vidění, z hřiště a ze školy. Pocházel z nepřilíš přívětivého konce Thornliebank.

Byl docela vysoký a pohledný s hnědou kudrnatou hřívou.

„Tohle je Dave Jackson,“ představil ho Maurie. „Hraje výborně na kytaru, ale chce to zkusit na basu.“ Obrátil se k němu. Dave nervózně postával před námi a v ruce svíral kytaru v měkkém pouzdře. „Řekni jim proč, Dave.“ Uculil se a dodal: „Nestyd' se a vybal to.“

Dave upadl do rozpaků. Přemohl se a prohlásil: „Někde jsem četl, že nízká frekvence tónů basové kytary je důvod, proč holky na koncertech ječí.“

Všichni jsme vybuchli smíchy.

Kromě Lukea, který dodal: „No, ono je dost pravděpodobné, že rychlost a tlak nízkofrekvenčního zvuku mohou mít takový účinek. Ačkoli tu frekvenci nemá zvuk, ale způsob jeho vytváření. Zvuk je tlaková vlna cestující vzduchem —“

V té chvíli jsme ho zasypali vším, co bylo po ruce. Prachovkou, kousky křídý, Maurieho zápisníkem.

Když do místnosti vstoupil pohledný kluk s hustými tmavými vlasy, které mu padaly do čela, okamžitě jsme se přestali smát. Jako kdyby patřil k The Beatles. I přes školní uniformu bylo poznat, že je dobře stavěný. Na první pohled bylo jasné, že to je typ kluka, kolem kterého se holky točí stejně jako kolem malinkých štěňátek. Vlekl s sebou basový buben, který složil doprostřed místnosti.

„Na druhé straně chodby mám ještě virbl, hajtku, stojany a šlapku, kdyby mi někdo z vás chtěl náhodou pomoci.“

Vůbec jsem ho neznal. Ale Maurie prohlásil: „To je Jeff.“

Ukázalo se, že Jeff nikdy předtím na bicí nehrál, ale vypůjčil si základní sadu, aby mohl hrát v kapele s Mauriem. Chodil na jinou, specializovanou základní školu, ale židovská komunita na jižní straně města byla nepočtená. Nakonec jsme zjistili, že se Jeff a Maurie kamarádí už od dětství, chodí spolu do synagogy, a dokonce společně podstoupili bar micva.

Když Jeff konečně přišel na to, jak sestavit onu ořezanou bicí soupravu, posadil se za ni a chvíli do ní třískal. My jsme mezitím stáli a jen ho sledovali. Na první pokus to bylo působivé.

Když dohrál, rozzářeně se na nás podíval. „Táta říkal, že pokud mi hraní půjde, koupí mi celou soupravu.“

A tak jsme tehdy měli první zkoušku. „Big Girls Don't Cry“ od Four Seasons, „Crying in the Rain“ od Everly Brothers, „Hey Little Girl“ od Dela Shannona, „Return to Sender“ od Elvise Presleyho a k tomu celá hromada písní z alba *Please Please Me* od The Beatles, které vyšlo toho roku v březnu.

Škoda že jsme naše první dostaveníčko nenahráli. Zajímaloby mě, jak to znělo. Určitě jsme byli strašní. Ale tehdy nás hraní úplně pohltilo. Já jsem byl John Lennon a Maurie si naprosto jistě představoval sám sebe jako Elvise. Velice rychle jsme zjistili, že ke zpěvu harmonií nemusíme mít bůhvíjak oslnivý hlas. Hned od prvního dne jsme fungovali hlavně jako vokální skupina. Há dám, že to byla šťastná náhoda, ale naše hlasy spolu prostě ladily.

Jeffovi jsme museli neustále opakovat, aby nehrál tak nahlas. V průběhu následujícího roku a půl a po pár desítkách zlámaných paliček jsme zjistili, že jen

plýtváme dechem. Po první zkoušce jsme se však rozhodli, že bude naším bubeníkem. Kompletní bicí souprava pak na sebe nenechala dlouho čekat.

II

Za osmnáct měsíců jsme měli úplně elektrický zvuk, vlastní aparaturu a kombo pro každého z nás. Hráli jsme hlavně k tanci a převážnou část našeho repertoáru tvořily skladby interpretů vydávané pod Motown Records. Já jsem měl *fendera* a Dave hrál na *höfnera*, na stejnou baskytaru jako McCartney. Kabinet hudební výchovy Lukeovi zapůjčil klávesy *farfisa*. Hráli jsme na tanečních zábavách po celém městě a po nějaké době se o nás tvrdilo, že jsme nejlepší kapela na jižní straně. Říkali jsme si The Shuffle, podle songu „Harlem Shuffle“ od Boba a Earla.

Tehdy jsem neměl tušení, že rok 1965 pro nás bude naprosto zlomový, ale ne v dobrém smyslu slova.

V lednu toho roku zemřel Winston Churchill. Musím se přiznat, že jeho odchod mě nijak výrazně nezasáhl. Rodiče ale zažili válku, a tak během jeho pohřbu neodtrhli oči od televize. Máma to celé probřečela. „Vůbec netušíš, co pro nás jeho proslovy v roce 1940 znamenaly,“ řekla, „když jsme čekali, že se naši ulicí každou chvíli pohnou německé tanky.“

Měla pravdu. Tehdy jsem vážně neměl nejmenší tušení. Obrovský význam Churchillových proslovů jsem si uvědomil až v pozdějších letech, když jsem na chrástícím záznamu slyšel jeho skálopevné odhodlání „bojovat proti nim na plážích“.

Mě však zajímaly jiné věci. Měsíc předtím vyšlo album *Beatles for Sale*. Věděli jsme, že na jaře vyjde nový singl, a taky se povídalo, že „Brouci“ točí nový film.

V únoru jsem potkal dívku, která se o pět let později stala mou ženou.

Jednoho nedělního odpoledne jsme zvučili a zkoušeli před tanečním večerem v tenisovém klubu Clarkston. Jeff měl na kontě dlouhou řadu partnerek, které podlehly jeho vzhledu a přirozenému důvtipu. Žádná z nich s ním však nevydržela dlouho. Jeho románky končily ve chvíli, kdy ho dívky poznaly trochu víc. Než se objevila Veronika.

Veronika byla vysoká, prudce elegantní dívka s dlouhými rovnými tmavými vlasy, v kozačkách a minisukni, čímž si bezpečně přitáhla váš pohled a taky si ho dokázala udržet. Zcela očividně v Jeffovi viděla něco jiného než ostatní děvčata, ale my jsme hlavně žasli nad tím, jak ho měla omotaného kolem prstu. Jeff byl bezstarostný prostáček, ale taky byl paličatý a neoblomný jako skála. Ve Veroničiných rukou se však proměnil na plastelínu. Tvarovala si ho, jak se jí zlíbilo. Udělala si z něj oddaného pejska, který šel za ní, kamkoli se vrtla. Kromě toho byla taky chytřejší než on. Jeff nás sice uměl rozesmát, ale málokdy věděl, jak se mu to podařilo. Veronika nás dokázala rozesmát, protože byla chytrá a věděla, jak na nás.

Tehdy odpoledne přivedla na zkoušku kamarádku. Jenny Macfarlaneovou. Jakmile jsem se na ni podíval, hned jsem věděl, že s ní chci chodit. Do té doby jsem měl docela dost holek, pubertální muchlovačky v setmělých kinosálech nebo vzadu v dodávce po koncertě. Ale z nikoho se mi srdce nerozbušilo tak prudce jako

z Jenny Macfarlaneové. Byla to krásná dívka. Drobouňka. S nakrátko střiženými tmavými vlasy. Přišla v džínách, kanadách a bundě z army shopu. Hotový mariňák, až na to, že na ní nebylo rozhodně nic klučičího. Měla plně, přirozeně červené rty a slabou vrstvičku hnědých stínů nad zářivě modrýma očima.

Býval bych ji tehdy hned na místě usadil před sebe, vzal kytaru a zahrál píseň „I’ve Just Seen a Face“. Jenže ta vyšla až o pár měsíců později. Ale něco takového bych býval napsal, jen pro ni.

Místo toho jsem ji celé odpoledne okouzloval řečičkami — k velké nelibosti ostatních členů kapely, kteří chtěli začít zkoušet. Byl jsem ztracený případ. A ona žasla nad tím, že kytarista skupiny The Shuffle je z ní očividně paf.

Tehdy večer stála hned před pódiem a celý koncert se dívala jenom na mě. Co se mě týče, nemohl jsem z ní spustit oči a přestat se usmívat. Nemohl jsem se nabažit jejího obdivu.

O přestávce jsme se všichni nahnuli do zákulisí a nezákonně do sebe lili pivo. Sedl jsem si na zem vedle Jenny a nevnímal jsem ostatní, kteří mi vyčítali, že jsem naprosto nesoustředěný. Vychutnával jsem si teplo jejího těla.

V půlce druhého setu vletěla dovnitř oknem první cihla. Hudbu přehlušil jekot publika a vlna lidí se přelila od pódia do zadní části sálu. Přestali jsme hrát a v tu chvíli někdo zakřičel: „Přišli Cumbie!“

Glasgow v šedesátých letech nechvalně proslulo gangy a jejich válkami. Jmenovaly se různě: Tongs, Bundy, Toon, Toi a taky CODY, což byl akronym ze spojení *Come*

on Die Young. Doted' si pamatuju jedno graffiti na zdi: *I hluší se už doslechli o The Bundy*. Gangy se vyskytovaly i v lepších čtvrtích. Takže jsme měli vlastní Cumbie i v Busby.

Všichni jsme se hned rozběhli stáhnout závěsy a vyhlédli jsme ven. Bylo jich tam nejmíň dvacet. Jako smyslů zbavení běhali po dokonale upraveném trávníku určeném ke hře *bowls*, sekali do něj noži a sekerami a házeli po budově klubu kameny a cihly. Vzduchem se nesl smích a řev, ze kterého nám tuhla krev v žilách.

Organizátoři tanečního večera zhasli světla a zamkli všechny dveře. To mi připadalo jako naprostá šílenost. Kdyby to tam hoši z Cumbie zapálili, byli bychom všichni v pasti. Prodral jsem se davem k Jenny a přitiskl jsem si ji k sobě. Cítil jsem, jak se třese.

„Neboj se,“ uklidňoval jsem ji. „Policajti tady budou každou chvíli.“

Ona však řekla jenom: „Přijdu pozdě.“

Nakonec trvalo dobrou čtvrt hodinu, než se poblíž ozvaly policejní sirény. Mladíci na trávníku na *bowls* se rychle vytratili. Splynuli s nocí jako tmavé stíny mraků.

Nikdo se ale ani potom nechystal odejít, včetně Jenny. Řekla mi, že se bojí jít sama domů. A ještě víc se prý bojí, co jí otec řekne, až dorazí. Tak jsem tam nechal kluky nakládat aparaturu beze mě a nabídl jsem jí, že ji doprovodím.

Bydlela ve Stamperlandu, necelé dva kilometry od klubu. Vydali jsme se do tmy a cestou jsme obezřetně sledovali prázdné ulice. Tu a tam vyplul zpoza mraků měsíc a osvětlil jiskřivou námrazu na asfaltu. Šli jsme ulicí Clarkston Toll a pak přes železniční most — vzpomínám

si, že jednou na něm zmrzlinářská dodávka proletěla svodidly a hnala se z náspu rovnou na koleje. Sladkosti jsme tam sbírali ještě několik dní potom.

Cesta byla lépe osvětlená, projelo kolem nás jen pár aut a kromě nás po ulici nikdo nešel. Objal jsem ji jednou rukou kolem ramen. Náš dech se v mrazivém nočním vzduchu kupil jako mrak. Zeptal jsem se jí, kam chodila do školy. Nevěřil jsem vlastním uším, když jsem zjistil, že jsme oba chodili na střední v Eastwoodu.

„Neuvěřitelná náhoda, že jsme se tam nepotkali,“ prohodil jsem. „Kdybych tě viděl, pamatoval bych si to.“

Plaše se usmála. „Já jsem tě viděla. Často. Prošla jsem kolem tebe na chodbě mockrát, ale nikdy sis mě nevšímal.“

„Teď už tě nepřehlédnu.“

„To určitě. Chodím o rok níž než ty.“

Což znamenalo, že jí je teprve šestnáct. Vypadala starší. Ale tak či tak si myslím, že holky jsou v tom věku vyspělejší než kluci. Duševně. Tím se věkový rozdíl mezi námi asi vyrovnal.

Zahlédli jsme je, když jsme došli k zatačce u stamperlandského kostela. Blížilo se k nám asi pět nebo šest mladíků. Nad hlavami se jim zlověstně kupil jejich dech jako varování před bouří. Pořád nás ještě dělilo pár set metrů, a tak jsem vzal Jenny za ruku a přešli jsme na druhou stranu silnice, jako kdyby se nic nedělo. Za plotem vedle nás se ve tmě tiše rozléhalo williamwoodské golfové hřiště. Kluci před námi přešli na stejnou stranu jako my. Vzdálenost mezi námi se zkrátila. Už jsem slyšel jejich hlasy. Nadávali a smáli se. Vytušil jsem, že jsou opilí. Jenny mi pevně stiskla ruku.

„Pojď,“ prohlásil jsem a opět jsem ji zavedl na druhou stranu silnice.

Skupinka před námi zase přešla na stejnou stranu. Pomalu jsem začínal panikařit. Otočil jsem se a zahlédl jsem v opačném směru přijíždět poslední červený autobus z Mearnskirku, ve směru od Clarkstonu do města. Výstražné stožáry značící přechod pro chodce u obchodů na rohu zalévaly bílé pruhy na vozovce oranžovým světlem. Přeběhl jsem rychle na druhou stranu, přímo před autobusem, a Jenny jsem přitom vlekl za sebou. Do nočního ticha se ozvalo skřípění brzd a výkřiky chlapců pouhých dvacet metrů od nás. Oběhli jsme autobus a zmizeli jsme z dohledu výtržníků. Chytili jsme se za tyče u nástupní plošiny, vyšvihli jsme se nahoru a naskočili jsme dovnitř právě ve chvíli, kdy se vůz dal znovu do pohybu. Průvodčí na nás zahalekal: „Hej! Za jízdy do autobusu nastupovat nesmíte.“ Mně to však bylo jedno.

Skupinku výtržníků jsme zahlédli o chvíli později, když jsme je míjeli. Vyběhli do silnice, ale pronásledování téměř hned vzdali, protože si uvědomili, že nás nemůžou dohonit. Zamával jsem na ně vztyčeným prostředníkem z bezpečí autobusu a zahulákal jsem: „Nasrat, hajzlové!“

Autobus pak začal zničehonic zpomalovat a mně se prudce rozbušilo srdce.

Jenny se vyklonila, aby zjistila, proč zastavujeme. „Práce na silnici,“ řekla. „Jeden pruh je uzavřený.“

„Do prdele!“

Členové gangu si ve stejnou chvíli jako my uvědomili, že autobus zastaví, a okamžitě se rozběhli směrem k nám.

„Rychle!“ Popadl jsem Jenny za paži a vytáhl ji z autobusu. Přeběhli jsme ulici na Randolph Drive, seběhli z kopce a přitom jsme mávali rukama kolem sebe, abychom udrželi rovnováhu na namrzlém chodníku a zároveň nezpomalili. Věděl jsem, že jdou pořád po nás, ale neodvážil jsem se ohlédnout. Bohatě stačilo, že jsem slyšel jejich výhrůžné pokřiky. Bylo však jisté, že jim neutečeme.

Zaběhli jsme za roh a Jenny ze sebe vypravila: „Támhle!“

Oprěla se do dřevěné brány mezi vysokými zdmi táhnoucími se podél celé jedné strany ulice. Rychle jsme vpadli do stinné zahrady s mnoha stromy, která se svažovala téměř rovnou od našich nohou k domu ve spodní ulici.

Zavřel jsem bránu a pak jsme prošli zahradou po zaplevelené pěšince, která se ostře stáčela mezi přerostlými květinovými záhony. Schovali jsme se za živý plot z vavřínu pokrytý jinovatkou.

V prchavých záblescích měsíčního světla jsem si všiml, že ke zdi na Randolph Drive prudce stoupají zahrady všech domů pod námi a že každá z nich má vlastní bránu. Když naši pronásledovatelé doběhli za zatačku a uviděli před sebou prázdnou ulici, museli si uvědomit, že jsme se schovali do některé ze zahrad. Nemohli ale tušit do které.

Se zatajeným dechem jsme poslouchali, jak ustává pleskot nohou. Mladíci se o něčem začali dohadovat a přitom se snažili popadnout dech. Hašteřivé, podrážděné hlasy. Měli by pokračovat v pronásledování, nebo to vzdát? Co když pokračovat? Prohledat jednu zahradu po druhé?

Obrátil jsem se k Jenny. Sledovala mě a k mému úžasu se i pousmála a tím přiměla k úsměvu i mě. Oba jsme pak museli potlačit náhlý příval smíchu. Přikryli jsme si ústa dlaněmi. Asi za to mohla nervozita.

Tak či tak se mladíci z Cumbie rozhodli pronásledování vzdát. Ale po vyslechnutí jejich slov na rozloučenou jsem důvod ke smíchu neměl.

Do noci zazněl zvýšený hlas, odporný jak tónem, tak významem pronášených slov. „My víme, kdo seš, ty vyhcanej hajzle! Seš mrtvej, kurva!“

To byl asi sám o sobě dost dobrý důvod, proč zmizet z města, i když k našemu útěku došlo až o nějakých šest týdnů později.

Hlasy výrostků z gangu se pomalu vytrácely do noci a Jenny se otočila ke mně. Když se jemně dotkla mojí tváře, překvapilo mě to. Bez rozmyslu jsem ji políbil. Byl to jen krátký, sladký polibek na rty, ale vytvořil mezi námi jakési silné pouto.

Potom jsme se ve tmě prodrali zahradou, proplížili se kolem domku a vyšli přední brankou na Netherville Avenue. Trvalo dalších deset minut, než jsem Jenny doprovodil až domů. Tedy skoro domů. Na ulici jsme potkali jejího otce v kabátu a klobouku. Byl připravený jít klidně až do Clarkstonu, aby přivedl svou holčičku.

„Táta,“ zašeptala, když jsme ho zahlédli přicházet. Bleskově jsem pustil její ruku.

Jeho obličej připomínal bustu vysekanou z tmavého podmořského ledu. Probodl mě nenávisným pohledem a popadl Jenny za ruku.

„Před klubem se objevil gang a Jack mě doprovodil domů,“ řekla.

Její otec však moc vděčně nevypadal. „Na žádnou tancovačku už nepůjdeš,“ odsekl. Opět se na mě podíval. „A s Jackem už se taky neuvidíš.“

Když vyslovil moje jméno, znělo to, jako kdyby si znechuceně odplivl. Obrátil se a vlekl Jenny s sebou dál po ulici. Omluvně se ohlédla přes rameno a já jsem se pak vydal na nebezpečnou cestu domů. Držel jsem se tmavých bočních uliček, a kdykoli jsem někoho zaslechl nebo zahlédl, schoval jsem se do nejbližší zahrady. Druhé setkání s busbyjskými Cumbie už bych nepřežil.

III

Není nic lákavějšího než zakázané ovoce. Vždycky chutná o tolik sladčeji. Ze mě a Jenny se tak potajmu stala nerozlučná dvojice. Svůj vztah jsme tajili vlastně jen před jejími rodiči. Navštěvovala všechny naše koncerty, nebo alespoň ty, ze kterých mohla domů dojít v dobu určenou jejím otcem.

Když kapela zrovna nehrála, chodili jsme do kina, nejčastěji do Toleda v Muirendu, pseudomaurského paláce v předměstském srdci industriálního Glasgow. Dneska už tam kino není. Zachovali jen maurskou fasádu a zbytek zbourali a vystavěli místo něj byty. Viděli jsme v něm *Summer Holiday* s Cliffem Richardem. O útěku jsem možná začal přemýšlet právě po zhlédnutí tohoto filmu. Pak jsme taky šli na *Hatari!* s Johnem Waynem. Byl jsem v podstatě rád, že byl film tak špatný. Měli jsme se alespoň na co vymluvit, když jsme se většinu času muchlovali v poslední řadě.

Myslím, že jsme do té doby ani jeden ještě s nikým nespali, já jsem ale dělal všechno proto, abych tu sku-

tečnost co nejdřív napravil. U Jenny doma jsem nebyl vítán a u nás to rozhodně nepřípadalo v úvahu. Neměl jsem auto a nákladní prostor kapelní dodávky nás příliš nelákal, zvláště během chladné zimní noci. Navíc jsem si nebyl jistý, jak daleko můžu s Jenny zajít, a nevěřil jsem si dost na to, abych ji do něčeho tlačil. Až do školního plesu.

Pořadatelé si na ten večer zamluvili The Shuffle. Byla to pro nás vzrušující příležitost — poprvé jsme hráli na školním plese pro své vrstevníky. Sál byl obrovský. Používal se k různým akcím, pro krytá sportovní utkání a školní divadelní představení, organizovaná pravidelně velice aktivním divadelním spolkem. Samozřejmě se v něm konaly i lekce skotských tanců, obvykle staromódní záležitosti typu „Dashing White Sergeant“ a „Drops of Brandy“.

Jeff byl tenkrát už nějakou dobu pryč ze školy. Při ročníkových zkouškách propadl ze všech předmětů kromě jednoho. Odešel na konci čtvrtého ročníku a zaučoval se jako prodejce aut u Andersona v Newton Mearns, velkého distributora pro výrobce aut Rootes, který sídlil na jihozápadním rohu Mearns Cross. Jeff také vlastnil kapelní dodávku, starého otlučeného commera, a vozil nás na všechny koncerty. Za to se nemusel starat o nakládání aparatury a mohl před koncerty i po nich sedět za volantem a pokuřovat, zatímco my jsme nakládali a vykládali.

My ostatní jsme se vrátili do pátého ročníku, abychom složili závěrečné zkoušky Highers. Vzhledem k tomu, že Jeff už pracoval, připadal nám jakýmsi způsobem starší a dospělejší. Rozhodně takový ale nebyl.

Jeffa těšilo, že se mohl alespoň na jeden večer vrátit do školy. Dával nám najevo, že je teď něco víc. Byli jsme jen školáci, a tak s námi jednal jako protřelý svěťák. Tehdy jsme všichni až na Lukea kouřili. Nové cigarety Player's No. 6, krátké, silné a levné, v krabičce s modrými a bílými pruhy. Jeff nám ale tentokrát přinesl něco malinko jiného. Zelí. Správně marihuanu. Neboli „hulení“, jak se jí říká dnes. Jeff jí říkal „tráva“, protože ji tak označovali mladoši v Americe. Jenže to nebyla obyčejná tráva. Byla to konopná pryskyřice, hašiš. Malinká kostička, tmavá a čpící, zabalená ve stříbrné fólii.

Tehdy jsme měli poprvé něco silnějšího než pivo. Před plesem jsme šli k boudám za školou a postavili jsme se kolem Jeffa, který vařil pryskyřici ve stříbrné fólii nad zápalkou. Pak ji nadrolil do cigaretového papírku s tabákem a ubalil z ní joint. Tehdy o „špecích“ kolovalo hodně různých zvěstí, například že se z nich pomátnete, a proto jsme byli všichni trochu nervózní. Jeff nás ujišťoval, že on sám je kouřil už mockrát. To mě tedy moc neuklidnilo, spíš naopak.

Luke odmítl a zděšeně sledoval, jak si předáváme joint a během několika minut se měníme na bezmocné uchechtané idioty. Nepamatuju si, že bych se někdy jindy tolik smál každé blbosti.

Nejhorší účinky naštěstí odezněly ještě předtím, než jsme vystoupali na pódium. Byli jsme příjemně otupělí a uvolnění.

Po prvním setu jsme měli třičtvrtěhodinovou přestávku. Šel jsem za Jeffem a žebral jsem o kousek pryskyřice. Chtěl jsem ji vykourit s Jenny. Nejspíš jsem někde hlu-